

LENINA KAROGS

VISU ZEMJU PROLETARIESI,
SAVIENOJĪETIES!

CETURTDIEN,
1986. GADA
7. AUGUSTA
Nr. 94 (5478)

LATVIJAS KOMUNISTISKĀS PARTIJAS PREIĻU RAJONA KOMITEJAS
UN PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES LAIKRAKSTS

Iznāk kopš
1950. gada aprīļa.
Maksā 3 kap.

Reids Reids Reids

KĀPĒC DĪKO KOMBAINI?

Plašā un vienotā frontē nedēļas sākumā izvērsās ražas novākšana. Tāpēc jo negaidīti izskanēja rajona agrorūpnieciskās apvienības ziņa, ka saulainā sestdienas rītā uz lauka neizgāja apmēram 50 kombaini... 50 no rajona saimniecībās esošajiem 315.

Noskaidrot stāvokli devās reida brigāde: rajona tautas kontroles komitejas priekšsēdētājs M. Lomakins, partijas rajona komitejas instruktors J. Limanis un laikraksta «Lenina Karogs» redakcijas darbinieki.

APSVĒICAMA PATSTĀVĪBA

Ceļš uz mūsu maršruta pirmo «karsto» punktu — kolhozu «Vārkava» ved gar lieliskiem līnu laukiem, kuros jau kūsā darbs, gar dārziet un nokoptām plavām. Šis saimniecības vārds parasti asociējas ar prasmīgiem speciālistiem, labu darba organizāciju un ne sliktiem rezultātiem sociālistiskajā sacensībā. Taču šobrīd mums vajag noskaidrot 9 kombainu dikstāves cēloņus pagājušajā sestdienā.

Kolhoza darbnīcas reida brigādes locekļus sagaida ar kļūsmu. Pāris mehānizatori remontē automašīnu. Pagalmā satiekam kolhoza galveno inženieri A. Znotiņu.

— Visi kombaini ir uz lauka, — viņš saka.

Pa ceļam uz dispečertelpu mēs noskaidrojām, ka darbi saimniecībā rit pilnā sparā, ar tehniku īpašas kļūmes nenotiek. Vienīgi ar mehānizatoru kadriem ir pagrūti. Tāpēc nācies vairākus šoferus pārcelt uz kombainiem.

— Tātad izeja no šī stāvokļa tomēr ir atrasta, — konstatē reida brigādes locekļi.

— It kā jau atrasta, taču norganizēt kombainu tehnisko apkalpi turpat uz lauka tā arī neizdodas. Trūkst cilvēku.

Dispečertelpā saņemam pilnīgu informāciju par ražas novākšanas kampaņas gaitu. Protams, tie apmēram 3 procenti, kas dienā nāk klāt jau novāktu lauku platībai, kolhozam «Vārkava» nav nekāds sasniegums. Taču, ja nem vēra to, ka tobrīd kombaini strādāja sagūlušu garstiebru rudzu laukā, arī tas nav pelams.

Galvenajam agronomam I. Krasovskim mēs tomēr bez aplinkiem noprasām:

— Kā tad tomēr izskaidrosiet 9 kombainu dikstāvi pagājušajā sestdienā?

Agronomi smaida:

— Tieši šo jautājumu mēs arī gaidījām. Redziet, līdz sestdienai jau bija novāktas visas lopbarībai paredzēto graudaugu platības. Palicis tikai tas, ko plānojam atstāt sēklai. Novākšanu vajadzēja nedaudz atlikt, jo graudi vēl nebija pietiekami nogatavojušies.

Labi sokas arī ar graudu pārdošanu valstij. Nodotas jau vairāk nekā 200 tonnas, tas ir, aptuveni trešdaļa plāna. Savulaik kolhozā ir sekmīgi pastrādāts akmeņu novākšanā, atbrīvojot no tiem vairāk nekā 600 hektāru lielu platību. Tagad kombaini lūst retāk, bet tas ļauj ekonomēt kvalificētu darbaspēku.

Sogad ražas novākšanā pirmo reizi ieviesti kvalitātes taloni. Šī pasākuma pieredzi varētu pārņemt arī citas saimniecības. Piemēram, ja graudu zudumi pārsniedz pieļaujamo normu, tiek noplēsts pirmais talons. Tas nozīmē, ka kombainieris zaudē līdz 10 procentiem no darba samak-

sas. Otrā talona zaudēšana samazinās algu jau par 50 procentiem utt.

— Tiesa, līdz šim nav noplēsts vēl neviens talons, — saka galvenais agronomi.

Šai dienā mēs pabijām kolhoza «Vārkava» abos ražošanas iecirkņos. Otrā ražošanas iecirkņā labākais kombainieris Vitolds Kivlenieks un viņa biedri šī gada ražas novākšanas kampaņu uzskata par sekmīgu.

JAPROT MANEVRET

Padomju saimniecības «Rušona» dispečertelpā mūs gaidīja direktors V. Codors un galvenais agronome I. Cingule.

— Kāpēc sestdien 11 kombaini no 15 nestrādāja?

— Attaisnojošu iemeslu dēļ tika apstādīnāts kombainieru posms Gailišu iecirknī. Graudi tur vēl nebija nogatavojušies. Arī vairākiem kombainiem bija vajadzīgs neliels remonts. — paskaidro galvenais agronome, taču viņas noskaņojumu pagrūti nosaukt par optimistisku. Kaut arī laika apstākļi bijuši piemēroti, raža novākta tikai 15 procentos platību. Tiesa, tikai pirmdien vien nākuši klāt vēl 3 procenti. Taču pat ar tādiem tempiem novākšana var ilgt visu septembri. Iekūlums arī nepriecē. Piemēram, Kastīres iecirknī graudaugu ražība ir tikai 15,2 centneri no hektāra.

Pa ceļam uz Kastīres iecirknī sovhoza direktors paskaidro kombainu dikstāves iemeslus:

— Galvenais no tiem — vēl graudaugi nav nogatavojušies. Piemēram, Gailišu iecirknī līdz šim bez darba stāv 7 kombaini. Laukos tur sasēti rudzi, bet tie vēl nav gatavi. Šīs platības mums ielānātas nevis lopbarībai, bet sēklai. Tātad, jau tagad jādomā par tās kvalitāti.

— Vai nevarēja tehniku «pārsviest» uz citu iecirkni? — mēs painteresējamies. — Sovhoza lauki taču ir nelieli. To reļjefs sarežģīts. Gadās tā, ka pauguru nogāzēs graudi jau nogatavojušies, bet ielejās tos novākt vēl paagri. Galvenais tādā gadījumā — manevrēt ar tehniku.

— Labs manevrs ar tehniku patiešām ir galvenais, — nopūšas direktors. — Bet pamēģiniet pārsviet kombainus no Gailišu uz Kastīres iecirkni! Pa mūsu saimniecības ceļiem tas nav tik viegli izdarāms.

Kastīres iecirknī nelielā laukā reida brigādes locekļi ieraudzīja 4 kombainus, kuri burtiski «mīcījās» viens otram līdzās, kaut gan tuvumā atradās krietni liels miežu lauks. Te nu gan tehnikas manevrs grūtības neradītu.

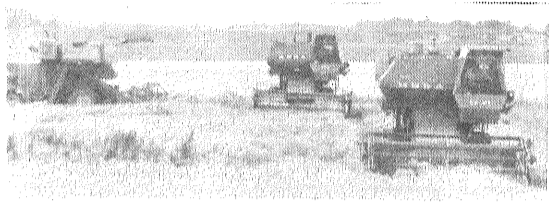
Starp mehānizatoriem valda labs noskaņojums. Labākais kombainieris Pēteris Romāns jau paguvjis iekult 91 tonnu graudu. Noskaidrojās, ka sovhoza vadība ņemusi vērā darbu sarežģītību paugurainā apvidū un rūpīgi pārdomājusī pasākumus operatīvam tehnikas remontam. Katrā posmā pastāvīgi atrodas metinātājs, neaizmirst kombainierus arī tehniskās palīdzības mašīnas.

Tempi... Lāi tos uzturētu, saimniecībā jau iepriekš jārada iespējas tehnikas manevram.

Reida brigāde pabija tikai divas saimniecības, kurās kombainu dikstāve bijusi vislielākā. Domājams, ka minētās iemesli bijuši tipiski arī pārējās rajona saimniecībās.

A. ALEKSEJEVS

RAŽA - 86:
novāksim laikus
un bez zudumiem!

Vārds preses grupām

Visus graudus — klētīs

Sogad raža ir bagātāka — gandrīz 24 centneri graudu no hektāra rajonā vidēji. Tādā līmenī turas arī Raiņa kolhozs. Te novākts vairāk nekā 40 procentu platības. Tempu ziņā ir trešā vieta. Bet kā ar kvalitāti?

Atbilde uz šo jautājumu meklējama laukā, kur strādā kombaini. Pirmām kārtām mūsu grupa papētīja ceļu: vai tur uz gramām vai bedrēs nav nobiruši graudi. Vislabākajā kārtībā — automašīnas hermetizētas, pierīkoti brezenta pārvalki, lai kravu nosegtu.

Mieži 'Ida' samērā tīri, ar lielām vārpām, bet uz īsiem stiebriem, tāpēc kombainieriem diezgan jānopūlas, lai tos paņemtu.

Pārbaudām pirmo tuvāko agregātu. To vada jaunietis Evalds Putāns. Vienreiz tiek mests rāmītis kombaina slīdēs, otrreiz, trešo... Un katru reizi lasām un skaitām vārpas. To ir ļoti maz, graudus rugairē nemana. Tad vācam un beržam saujās jau apkultas vārpas — arī tur nav

graudu. Tiek nolikta kastīte — cik to izbirst kopā ar pelavām. Atkal viss kārtībā. Tātad kombainieris darbam gatavojies kā nākas, visu paredzējis. Saskaitām atrastos graudus un vārpas, rēķinām: zudumi uz hektāru ir 118 kilogrami. (Tieši no tām vārpām, kuras tik zemu, ka nav iespējams noplaut, kuras nolūzt, pirms tām paspēj pieskarties hederā tītavu spārnī).

Pedējā laikā daudz dzirdēts, ka kombainus nievājoši saukā par «caurbīrām» vai «sējagregātiem», jo caur tiem izbirst daudz graudu un rudens pusē rugaines ir zaļumzaļas. Izrādās, ka šādi apvainojumi ir nepelnīti, ja ar iehniku strādā prasmīgi laudis.

Evalds Putāns kombainieru srimē skaitās jaunais, tikai ceturto sezonu ir uz vāla. Taču par viņu runā ar cieņu, salīdzina ar tēvu Ignatu. Trešo sezonu tēvs un dēls strādā vienā grupā. Ignats Putāns vienmēr bijis starp labākajiem, šo stafeti pārņem dēls. Pirmajā plaujas nedēļā bija

trešais kolhozā. Pareizi — gīmenes labā slava jātur godal

— Ko dara ar tām vārpām, kuras paliek pie akmeņiem, pie stabiem, kokiem? — paprasījām iecirkņa priekšnieci Antoinai Kurmei. Starp citu, viņa pirmo gadu tik atbildīgā darbā (dzīvesbiedrs Jānis ir šī paša iecirkņa inženieris mehāniks un pastāvīgi atrodas pie kombainieriem).

— Kad lauks nokopts, pieredzējušākie kombainieri mazliet aizkavējas — novāc to, kas palicis. Kad vairs nespurojas vārpas, tad dodas prom. — A. Kurme pastāstīja.

Tas ir saimnieciski un prātīgi. Ignats Putāns par sadarbību ar dēlu pastāstīja:

— Kopā kad strādājam, labāk veicas. Ja kāda kļūme — varam viens otram palīdzēt. Arī remontējam un regulējam agregātus reizē. Vienam pieredze, otram vairāk spēka un izveicības. Kad to summē, tad lieta iet.

Atliek vienīgi novēlēt — tā turpināt!

Graudu zudumus notelca rajona preses grupas locekļi — agrorūpnieciskās apvienības galvenais agronomi J. KIVLENIEKS un vecākā agronome valsts inspektore G. CINGELE, rakstīja A. RANCĀNS

K. Marksa kolhozā paraugu rāda komjaunieši

Pelēcu puses pākarnos ražas novākšana rit jo sekmīgi — līdz vakardienai bija noplauts 50 procentu graudaugu sējumu platību.

Saimniecības veiksmēs lielu ieguldījumu dod komjaunieši. Viņi arī izvirzījušies vietējo kombainieru sociālistiskās sacensības priekšgalā. Kopš sezonas sākuma visvairāk graudu iekūlis jaunais kombainieris komjaunietis Edgars Šņepsts — 165 tonnas, arī prais labākais rezultāts pieder komjaunietim: Eduards Smuksts iekūlis 144 tonnas. Čakli strādā graudu vedējs komjaunietis Jānis Kokins — viņa stūrētā automašīna aizvīzinājusi jau 351 tonnu jaunās, maizes graudu.

ATTELĀ: K. Marksa kolhoza kombainieru posma vadītājs Kazimirs Soms (no kreisās) ar sociālistiskās sacensības rezultātiem iepazīstina kombainierus Eduardu Smukstu un Edgaru Šņepstu.

J. SILICKA teksts un foto

Partijas dzīve

Pret bezstrādes ienākumiem

Radīt strādnieku izveidotu drošu nosprostojumu bezstrādes ienākumiem, nākt klajā ar iniciatīvu sniegt palīdzību pilsētas iedzīvotājiem papildus pakalpojumu paplašināšanā. Tādu lēmumu pieņēma Līvānu būvmateriālu un konstrukciju kombināta komunisti partijas sapulcē, kas notika jūlijā un bija veltīta bezstrādes ienākumu apkarošanai.

Braucieni ar dienesta mašīnām pusdienās, novirzes no noteiktajiem transporta līdzekļu kustības maršrutem, ražošanas atlikumu izmantošana personiskajām saimnieciskajām vajadzībām — šie un citi līdzīgi gadījumi, kas kļuvi parastī bezstrādes ienākumu avoti, jālikvidē — tādas bija komunistu domas. Viņi vienlaicīgi apsprieda arī to, ko uzskatīja par svarīgāko — kādus papildus pakalpojumus uzņēmums var sniegt, lai gan pašu kombināta laudis, gan pilsētnieki nemeklētu aplinkus ceļus, gribēdami iegādāties

vēlamos materiālus. «Mūsu kolektīvs iedzīvotājiem var sniegt palīdzību elektroinstrumentu un citu sadzīves mazgabarīta priekšmetu remontā, varam organizēt kapļu ražošanu piemāju saimniecībām» — ierosināja komunisti.

Uzņēmuma partijas biedru tālākās rīcības programma būs iedzīvotāju pieprasījumu studēšana — kurus no tiem ir iespējams apmierināt. Tādējādi viņi kopā ar visiem citiem strādājošajiem dos savu ieguldījumu partijas un valdības lēmumu izpildē. Nolemts griezties rajona organizācijās ar priekšlikumu par kravas taksometru parka izveidošanu, par veikala «Prasmīgās rokas» atvēršanu — šajā veikalā ražošanas pārpalikums varēs realizēt visi uzņēmumi.

S. SKUDRA.

Līvānu būvmateriālu un konstrukciju kombināta partijas pirmorganizācijas sekretāre

Mācības un kvalifikācija

Nesenajā sapulcē Līvānu kūdras fabrikas komunisti apsprieda partijas politiskās izglītības un ekonomisko mācību sistēmas uzdevumus tās darba pilnveidošanā. Referātā tika uzsvērts, ka propagandisti L. Jakovels, viņa vietnieks šajā darbā A. Silcs, N. Selle ne vienmēr apzinīgi pilda pienākumus — tiek pārceltas nodarbības, nereti tās norit stelgā, tēmas studē pavirši.

Komunisti izteica daudz priekšlikumu propagandistu darbības uzlabošanā. Nosaukšu dažus: skolu komplektēšanas cēlienā ņemt vērā klausītāju darba laiku un vietu, nodarbībām izmantot pusdienu pārtraukumus, darbā aktīvāk iesaistīt propagandistu vietniekus, lai tādējādi nenāktos pārcelt mācības. Nepalika bez ievērojamas arī tās (aktuāls ne tikai kūdras fabrikai) jautājums — nodarbību apmeklētība. Propagandists nodarbībām gatavojas ne vienu vien dienu, bet uzstāties bieži vien nākas auditorijā, kur viens vai divi klausītāji. Tādai nodarbībai nav jēgas. «Galū galā jāizlemj jautājums par apmeklētību» — dusmīgi teica A. Silcs. Par to, vai ir vērtīgas nodarbības, ko apmeklē nedaudzīti klausītāji, nerunāsim, jo ne ar ko nav salīdzināms propagandista nopelni, kurš pratis pārliecināt vienu vai divus cilvēkus. Gribas parunāt par ko citu. Partijas pirmorganizācijas sekretāra J. Korotkina referātā bija frāze: «Tikai divi mūsu pirmorganizācijas komunisti — J. Malnačs un S. Ozoliņš — nav izlaiduši ne vienu nodarbību visā mācību gadā». Kad sapulcē vadītājs nodarbību apmeklētību ierosināja ņemt vērā, izskatot sociālistiskās sacensības rezultātus, atskanēja

neapmierinātas balsis: kā nu tā, mācības taču ir brīvprātīga lieta.

«Vai nu gluži brīvprātīga un nesaistīta ar pamatražošanu tā lieta tomēr ir?» — pēc sapulcē spriedām ar pirmorganizācijas sekretāru. Uzņēmuma galvenais, inženieris J. Korotkins ir arī kvalifikācijas komisijas priekšsēdētājs. Tās pamatfunkcija — sekmēt strādnieku kvalifikācijas paaugstināšanu. Kādu dienu, kārtējo reizi saņēmis strādnieku, pretendentu uz augstāku kvalifikāciju, sarakstus, viņš ierīma domās par procesu, kā tas viss tiek darīts, pie kam jautājumam centās pieļaut nevis kā administratoru, bet kā partijas pirmorganizācijas sekretāru. Radās secinājums: darbinieku profesionālā līmeņa celšanai jābūt tieši atkarībā no partijas un ekonomiskajām mācībām. Viņš izteicās:

— Patiešām, vai mūsdienu strādnieks sevi var uzskatīt par kvalificētu, ja ir politiski tuvedzīgs, ekonomiski neizglītots? Protams, ka nē. Tikai dažī cilvēki no šī saraksta var uzskatīt, ka citīgi apmeklē nodarbības partijas politiskās izglītības un ekonomisko mācību sistēmā. Šādas savstarpējās saistības izveidošana zināmā mērā var atrisināt, godīgi sakot, jau apnikušo apmeklētības «problēmu».

Bez šaubām, lai pārvērstu cilvēku domāšanas sistēmu, ir vajadzīgs laiks. Arī mācību gads jau noslēdzies. PSKP XXVII kongresa materiāli studēti vispārējos vilcienos. Turpmāk tiem būs jāpievēršas dziļi un detalizēti. Tātad mācību uzdevumiem būs jāpieņem ar citu mērķi.

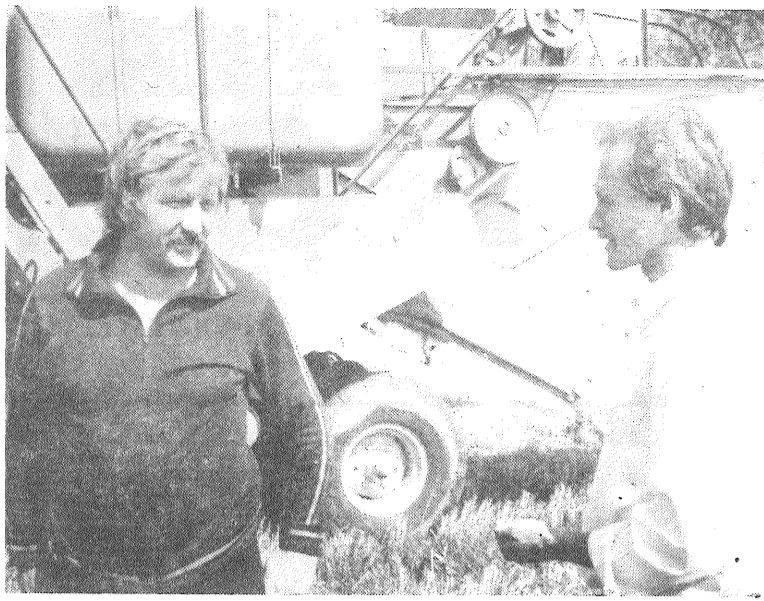
L. GALAKTIONOVA

F. Dzeržinska ražošanas apvienības «Volgogradas traktoru rūpnīca» kolektīvs sācis ražot jaunus jaudīgus traktorus DT-175 S «Volgar». Traktoru darbina dīzeļmotors (170 zirgspēku jauda), mašīnai ir hidromehāniska transmisija ar kompleksu hidrotransformatoru un ātrumkārbu, kas nodrošina divus darba un divus tehnoloģiskus pārnēsumus, atpakaļgaitu. Hidrodinamiskā transmisija ļauj automātiski regulēt traktora ātrumu — atkarībā no vilces slodzes. Tas atvieglo darbu mehanizatoram.

Traktora konstrukcija dod iespēju izmantot veselu virkni dažādu agregātu. Un vēl — traktors ir uz kāpurķēdēm. Salīdzinot ar šīs klases riteņtraktoriem, tas ievērojami mazāk blīvē augsni.

TASS fotohronika

Ražās novākšanas dienās komjaunatnes rajona komitejas darbinieki jo bieži dodas uz druām — lai tiktos ar jauniešu mehanizatoriem, uzklausītu viņu vēlējumus. Protams, lai arī palīdzētu ar padomu.

Kolhozā «Dzintars» āhli sīrādā jaunais kombainieris Jānis Pākste. Īpaši viņš raugās, lai nebūtu graudu zudumu. Uzslavu pelnījis arī Leonards Jaunromāns, kurš stūrē graudu vedēju automašīnu. Pie kombaina jaunieši allaž prot būt vajadzīgajā brīdī — kad bunkurs pilns.

ATTELĀ: komjaunatnes rajona komitejas pirmais sekretārs Valērijs Kozlovs (no labās) sarunā ar jauno kombainieri Jāni Pāksti. J. SILICKA foto

Iepriecinoši rezultāti

Arvien mazāk republikā paliek tādu cietumu, kurus vēl nav «adzīvojuši» Līvānu EMBK specializētās PMK celtnieki. Gadu no gada pieaug viņu veikto montāžas un celtniecības darbu apjoms. Šī gada pirmajā pusē ģenerāluzņēmējam celtniecībā bija jāapgūst 10 843 tūkstoši rubļu, proti, par 673 tūkstošiem pārsniedzot plānoto, gandrīz par tikpat daudz — pagājušā gada apjomu. Turklāt darbi par 9 681 tūkstoš rubļu veikti pašu spēkiem.

Paātrinātos tempos notiek arī dzīvokļu celtniecība. Plānoto 4 386 kvadrātmetru vietā lauku iedzīvotāji jau saņēmuši 6 253 kvadrātmetrus dzīvojamās platības.

Pirmajā pusgadā ar labu darbu visvairāk izceļusies Maltas. Kuldīgas un Smiltenes iecirkņu kolektīvi. Atzinību pelna arī dažas Līvānu iecirkņa brigādes. 2. ceturksņa plānu par 131 procentu izpildījis Vladimira Paškova vadītais kolektīvs. Šī bri-

Pārkārtošanās: no vārdiem uz darbiem

DILEMMAS PRIEKŠĀ

Politiskajā referātā PSKP XXVII kongresam tika uzsvērts, ka bez līdzšinējās materiālās tehniskās bāzes pārkārtošanās radikālas pārmaiņas sasniegt nav iespējams. Izeja ir tautas saimniecības rekonstrukcijā — balstoties uz jaunākajiem zinātnes un tehnikas sasniegumiem, progresu, saimnieciskā mehāniska un vadības sistēmas pārkārtošanu.

Šāda aina vairāk nerada izbrīnu nevienam no mūsu fabrikā strādājošajiem: gandrīz visa teritorija ik pēc zināma laika tiek piekrauta ar platformām un maisiem, kuros glabājas pudeles. Vasarā vēl jau var iztikt, taču rudenī un ziemā pār mūsu uzņēmumu birtin birst patērētāju pretenzijas: stikls galu galā ir trausla manta. Lieta nonāca tik tālu, ka šī gada maijā blīvē spiesti apstādināt vienu no mehanizētās izstrādes ceha krāsnīm, līdz ar to neizpildījām mēneša plānu. Arvien grūtāk ir atrast noletu tirgu, līdz minimumam samazinājies patērētāju loks, taču arī no esošajiem mūs šķir liels atpalums.

Uzņēmums cieš ievērojamus zaudējumus. Ja, teiksim, materiālos mēs pēc zināma laika un pūlēm varam likvidēt, tad morālos zaudējumus — nekad. Un nevar būt sliktāk kā tad, kad ceha neapskaužamais stāvoklis tajā strādājošos pat nelabprāt. Tajā pamēģināsim sevi uz kādu brīdi iedomāties kā stikla kausētāju, mašīnistu, kontrolleri, krāvēju, caur kuru rokām nākusi tā pati nelaimīgā pudele. Rūgti? Jā, Zēl darba? Bez šaubām, Kairīgi? Kur nu bez tā. Fabrikā izvietotā uzskatāmā aģitācija mūs aicina aktīvi piedalīties sociālistiskajā sacensībā, pārsniegt plāna uzdevumus, strādāt triecientempā, iesaistīties sestdienas talkās un tā tālāk. Taču pirmajā cehā visi šie aicinājumi ir tukša skaņa, jo tiem pretī nostādīti miljoni nevienam nevajadzīgu pudelju. Starp citu, līdzīgi skumja perspektīva sagaida arī stikla burcinājus.

Ne pārāk sen mēs vēl labprāt aizbildinājāmies ar dzelzceļa vagonu trūkumu — lemeslu, kas ir «vīrspusē» un ļoti samānāms. Vajadzēja gan ieskatīties dziļāk, redzēt, paredzēt. Kaut vai to, ka pēc cenu paaugstināšanās liela daļa stikla taras tiks saņemta atpakaļ. Arī to, ka valsts plānā būs paredzēts — 11. plecgadē stikla mašīnbūvniecība ražos tikai un vienīgi pudelju automātus. Un vēl arī to, ka pārstrādājot rūpniecība nesteidzas ar pārkārtošanu.

Daudz kas palika nepamanīts. Tajā pašā laikā situācija neradīja bažas ne Vietējās rūpniecības ministrijā, ne Valsts plānu komi-

tejā. Stikla taras ražošanas plānu mums nesamazināja. Tāpat kā agrāk turpmāko paredzēja, vadoties pēc sasniedzta, tas ir, arvien vairāk un vairāk. Pagaidām drudzaini meklējam patērētājus: pusotra miljona pudelju solās ņemt kāds izauņu kolhozs. Taču tā nav izeja, jo fabrikā viens pats automāts ik diennaktī ražo 45 tūkstošus pudelju...

Gan cehs, gan visa fabrika ir dilemmas priekšā: vai nu turpināt nožēlojamo eksistēšanu (starp citu, jau saņemts mutisks norādījums no ministrijas, ka ar 1. oktobri fabrikā jāslēdz viena krāsns, un atkal rodas ne viena vien problēma, kam atrisinājums nav pat manāms), vai...

Vai slēgt visu cehu? Mūsaprāt — tā būtu labākā izeja no sarežģītā stāvokļa. Šāds lēmums nebūt nav pārsteidzīgs, bet ekonomiski un sociāli nopamatots.

1984. — 1985. gadā fabrikā apguva gaismas vadu eksperimentālo ražošanu. Starp citu, tas bija pirmo reizi valstī. Pašu spēkiem montējām iekārtas, nodibinājām ciešus sakarus ar vairākiem spēcīgākajiem Padomju Savienības zinātniskās pētniecības institūtiem. Vārdu sakot, izveidotā samērā stabili eksperimentālo ražošanas bāzi.

Sajā sakarā uzskatu par lietderīgu citēt izvilikumu no mūsu ministrijas un PSRS Valsts plānu komitejas sarakstes: «Ņemot vērā paveikto darbu un uzkrāto pieredzi gaismas vadu ražošanas apgūšanā, kā arī straujās izmaiņas pieprasījuma konjunktūrā, Vietējās rūpniecības ministrija uzskata par mērķtiecīgu izvēidot gaismas vadu rūpniecisku ražošanu.» Piebildīšu, ka tieši mūsu, Līvānu stikla fabrikā.

Šī mērķa sasniegšanai ir divi ceļi. Pirmais: jauna ceha celtniecība, kurā ražošanas jauda 1989. gadā sasniegs 4 — 5 miljonus rubļu, bet vēlāk arī 10 miljonus rubļu gadā. Kas tam visam vajadzīgs? 4,3 miljoni rubļu celtniecībai, vēl papildus 150 cilvēku darbaspēks, 3 — 4 daudzstāvu dzīvjamie nami. Taču pats galvenais, manuprāt, ir lūks, kas: šihats sastādīšanas iecirkņa būve (mehānizētās izstrādes cehs joprojām darbosies), jo esošais ir avārijas stāvoklī. Tas prasīs vēl vairāk nekā trīs miljonus rubļu

gāde īpaši izceļas ar stabili darba kvalitāti: viņu nodotie objekti parasti tiek vērtēti ne zemāk kā ar atzīmi «labi». Savukārt Grigorija Maskalova brigādei sevišķi raksturīgi radoši meklējumi, jauni, režēm pat negaidīti risinājumi objektu būvniecībā.

Lai nostiprinātu brigādes un labāk organizētu to darbu, kā arī paaugstinātu celtniecības darbu tempus un kvalitāti, šogad SPMK izveidots specializēts saimnieku posms.

I. IVANOVA

kapitālleguldījumu. Kas būvēs? Šis nav vienīgais jautājums, uz kuru pagaidām nevar atrast atbildi.

Tieši tāpēc ar abām rokām balsojam par otro variantu. Tas ir — par stikla taras ceha rekonstrukciju gaismas vadu ražošanai. Projekta tehnoloģiskā daļa jau ir kārtībā. Kāpēc par lietderīgu uzskatām tieši šo variantu? Pirmkārt, atbrīvojas 280 cilvēku, pusl no kuriem varēs izmantot jaunajā ražošanā, bet pārējos — tautas patērētāja preču ražošanā. Otrkārt, nav vajadzīga šihats sastādīšanas iecirkņa celtniecība, nav vajadzīgs arī korpus jaunajai ražošanai (pirmā ceha sienas ir pietiekami stipras). Tādā veidā uz kapitālās celtniecības rēķina mēs iekonomējam apmēram 800 tūkstošus rubļu, mazuta patērētāju samazinām par 20 tūkstošiem tonnu, samazinās vajadzība pēc 3 000 dzelzceļa vagonu. Nav mazsvarīgi arī tas, ka gaismas vadu cehs var sākt darboties gadu agrāk. Pēc mūsu aprēķiniem visu tehnoloģisko līniju apkalpošanai papildus būs vajadzīgi 50 — 70 augsti kvalificēti speciālisti, kuriem dzīvokļu problēmu pilnā mērā var atrisināt viena daudzstāvu māja.

Uzskatām, ka rekonstrukciju ir mērķtiecīgi sākt jau nākamā gada otrajā pusē. Jo tādā veidā jau 12. plecgadē reāli iespējams palielināt produkcijas kopapjomu par 20 procentiem, tajā skaitā tautas patērētāja preču ražošanā — par 35 procentiem. (Jāpiebilst, ka jaunā ražošanā — tie ir arī jauni stikla izstrādājumi, termosu ražošanas tehnoloģijas pilnveidošana.)

Mēs esam pārliecināti par savu spriedumu lietderīgumu. Taču galīgās atbildes no Valsts plānu komitejas vēl nav. Nav saprotama tā nogaidošā pozīcija, kādu ienēmusi šī augstā lēstāde. Balles no riska? Zināmā mērā risks patiešām ir, taču bez riska nav arī iedomājams progress. Tāpēc esam stingri nolēmuši savu viedokli aizstāvēt. Ceram šajā ziņā uz rajona vadības palīdzību.

Nākamgad mūsu fabrikai simts gadu jubileja. Loti gribam šos svētkus sagaidīt, kā sāka, ar vairogu nevis uz tā. Līvānu stiklnieku slavenās tradīcijas — lūks, cerīgs atbalsts platam solim nākotnē. Tikai — kas mums iedegs ceļu zālo gaismu?

A. BICKOVS,
Līvānu stikla fabrikas galvenais inženieris

Pārbaudām sociālistisko saistību izpildi

Visas tautas saimniecības paversiens uz zinātnes un tehnikas progresa padziņināšanu ir nesaraucjami saistīts un gluži vienkārši nav iedomājams bez organizācijas un kārtības nostiprināšanas jebkurā nozarē un jebkurā tās posmā. Tik prasīgi un lietišķi savus darbus un iespējas vērtēja Preiļu 21. pārvietojamās mehanizētās kolonnas ļaudis, kad šī gada sākumā apsprieda un pieņēma kolektīva sociālistiskās saistības. Melioratoriem lielie darbi sākas pavasari un turpinās līdz ziemas sākumam. Nu jau sezonas lielā daļa garām, tāpēc ir lietderīgi ielūkoties, ko no sociālistiskajās saistībās ierakstīta jau paveikuši un kā tad ir ar darbu organizāciju un kārtību.

Ar pirmā pusgada rezultātiem iepazīstināja Preiļu 21. pārvietojamās mehanizētās kolonnas partijas pirmorganizācijas sekretāre Rūta Lazdāne. Protams, ka padarīto un vēl darāmo vislabāk raksturo skaitļi. Lūk, ko tie liecina: kopējais darbu apjoms naudas izteiksmē pirmajā pusgadā izpildīts par 107 procentiem, tajā skaitā pašu spēkiem veikto darbu apjoms — par 106 procentiem. Drenāžas ierīkošanas plāns izpildīts par 120 procentiem. Tas nozīmē, ka plānoto 320 kilometru garumā drenāžas tīkls stiepjas 388 kilometrus. Ievērojami cēluster izstrāde ar vienu daudzkausu ekskavatoru. Pagājušā gada pirmajā pusē vienā mašīnā spēja izrakt 12,8, bet šogad jau 17,5 kilometrus. Skiet, ka laika apstākļi un tehnikas iespējas nav mainījušies. Acīmredzot (un to atzina arī Rūta Lazdāne), galvenais ir tas, ka audzis melioratoru apziņojums, valrojusies viņu cēlība un pārliecība.

Labi pildās arī skābo augšņu kalpošanas uzdevums, pusgada plāns veikts par 120 procentiem (paredzēto 4800 hektāru vietā nokalkoti 5747 hektāri). Tas ir labs atspazds mūsu lauksaimniekiem. Vēl cerīgāki ir skaitļi, kas stāsta par ganību ierīkošanu — plāns izpildīts pat par 175 procentiem, tas ir, ierīkoti 210 hektāri ganību.

Par vienu no saviem svarīgākajiem uzdevumiem melioratori uzskata kvalitātes paaugstināšanu. Vienpadsmitās piecādes sākumā nododamo objektu novērtējums reizumis nesniedzās tālāk par apmierinošu (un kur tad vēl pretenzijas, ko organizācija dzirdēja no kolhoziem un padomju saimniecībām pēc gada vai diviem), bet jau piecādes noslēgumā visi objekti praktiski nodoti ekspluatācijā tikai ar atzīmēm «labi» un «teicami». Arī šī gada saistībās ierakstīts, ka apmierinošas atzīmes nedrīkst būt. Kā saka, solīts — darīts: pirmajā pusgadā nodoti lielie objekti Lenina kolhozā, kolhozā «Dubna» un Rušonas padomju saimniecībā. Atzīme — «labi». Arī ceturtais svarīgākais objekts — trīsdesmit dzīvokļu māja pašu strādniekiem Līvānos — uzcelts labi (būvdarbi saimnieciskā kārtā ritēja divus gadus).

Tiesa, meliorācijas darbu kvalitātes noteikšana nav vienkārša lieta. Kad drenu tīkls zem pamatīgas zemes kārtās «paslēpts», nav iespējams spriest, cik kvali-

Melioratori cenšas. Kas soli kavē?

tatīvi strādāts. Tāpēc atsevišķu darbu veidus pārbauda jau objekta sagatavošanas gaitā. Par to gādā melioratīvo sistēmu tehniskās kontroles dienests, darbu vadītāji. Starp citu, nekad nav par sliktu, ja aci uzmet arī saimniecību ļaudis — ikvienā kolhozā taču ir savs meliorators. Kvalitatīti paaugstināt var tikai kompleksā ceļā — par šo atzinumu liecina arī fakts, ka 21. pārvietojamajā mehanizētājā kolonnā izstrādāts un apstiprināts kvalitātes plāns visai divpadsmitajai piecādei. Tajā teikts, ka 98 procenti nododamo objektu būs sagatavoti labi un teicami. Seko apjomīgs paredzēto pasākumu izklāsts. Tajā ir ietverta gan saņemamo materiālu kvalitātes pārbaude (drenas, piemēram, nāk no Kupravas, Lodes, Usmas), gan pašu veicamo darbu pārbaude, gan regulāra kvalitātes dienu organizēšana ikvienā leclīknī un simtprocentīga visu strādājošo iesaistīšana kustībā «Augstu kvalitāti katrā darba vietā!».

Tomēr ne viss ir atkarīgs no pašu centības un uzmanības. Melioratorus uztrauc jaunās tehnikas sliktā kvalitāte. Pagājušajā gadā, piemēram, saņēma akmeņu novācēju — to visu nācās pa jaunam salikt kopā. Tāpat ir ar daudzkausu ekskavatoriem. Labam melioratoram vajag divu nedēļu, lai visus mežģelus pārbaudītu, visas skrūvītes pievīlētu.

Melioratoru sociālistiskās saistības paredz, ka 55 procenti visu darbu tiks veikti ar saimnieciskā aprēķina metodi. Pirmajā pusgadā tā strādāja piecpadsmit objekti, izpildīti darbi par vienu miljonu 160 tūkstošiem rubļu (tie ir 46 procenti no plāna izpildes). Uz jautājumu — vai līdz gada beigām tiks sasniegti simts procenti, apstiprināti atbildēt pagaidām grūti. Aizbildināšanās — ja organizācijai būs jāveic kādi neplānoti darbi, tad šīs saistību punkta izpilde būs tālu no realitātes.

Grūtības sagādā cilvēki, parēzāk sakot, viņu neticība saimnieciskā aprēķina būtībā, pārliecības trūkums, ka izraudzītais ceļš ir pareizs. Protams, kad stādāts labi, kad par to tiek saņemtas prēmijas, priecīgs prāts visiem. Līdzko prēmijas «izkūp», rodas neapmierinātība, sak, kam gan tas vajadzīgs, vai nevarējām tāpat kā agrāk... Pietrūkst aktīvas nostājas, aktīvas dzīves pozīcijas. Varbūt pietrūkst arī drosmes, jo ne jau visi spēj uzdrošināties atklāti nostāties un teikt: tu šodien slikti strādāji, tu neko neesi nopelnījis. Lūk, plašas darba lauks organizācijas vadībai, partijas pirmorganizācijai — pierādīt, pārliecināt, lai cilvēki paši tiecas strādāt pēc saimnieciskā aprēķina metodes.

Gan visas valsts, gan atsevišķu kolektīvu mērogā lielie uzdevumi izvirzīti degvieleas un enerģijas ekonomijā. Iespējam atbilstoši skaitļi ierakstīti arī melioratoru sociālistiskajās saistībās. Gan melno metālu un cementa, gan kokmateriālu un elektroenerģijas, siltuma un dizeldzvielas ekonomijas gada uzdevumi jau pāri pusē. Tātad decembra beigās būs ar uzviļu izpildīti. Varbūt, pieņemot saistības, reālās iespējas tika pieklusinātas?

Iekāvējusies apmaiņas fondu noliktavas celtniecība. To paredzēja nodot ekspluatācijā līdz 1. jūlijam. (Taču šo kavēšanas zināmā mērā attaisno dzīvojamās mājas nodošana pirms termiņa.) Pēc iekārtu saņemšanas darbi atsāksies, oktobrī noliktavu cer nodot ekspluatācijā.

Cilvēku attieksme pret darbu kļuvusi nopietnāka — tā atzīst partijas pirmorganizācijas sekretāre Rūta Lazdāne un piemin pirmā pusgada sociālistiskās saistības uzvarētājus: ekskavatoristu Aivaru Jančevski, Aleksandru Tkačku, Jāni Vilcānu un Donātu Barkovski, traktoristus Luku Stepanovu un Andreju Martinovu, arī labāko drenāžas brigādi, ko vada Alevtina Saško. Vairāki no viņiem jau tikuši galā ar gada plānu, arī citiem perioda plāns sniedzās gandrīz līdz diviem simtiem procentu. Savstarpēja saprašanās raksturo kolektīva un vadības attiecības. Arī cieņa. Un tas ir labs pamats, ka sarežģītā situācijā, kad nākas pasrādāt ilgāk, kad vajag ziedot arī brīvu sestdienu, vīri neatteiks.

Šī gada trešais ceturksnis ir smags. No tā rezultātiem lielā mērā atkarīga gada plāna, kā arī sociālistisko saistību izpilde. Ekspluatācijā jānodod objekti Aglonas padomju saimniecībā, Kļiņva, Oškālna kolhozos, kolhozā «Dubna», pavisam 860 hektāri. Bez kārtības un labas darbu organizācijas nelikt.

L. STRODE

Apbalvoti ar medaļu „Darba veterāns“

Latvijas PSR Augstākās Padoomes Prezidijs ar 1986. gada 24. jūlija dekrētu apbalvojis ar medaļu «Darba veterāns» lielu grupu darba veterānu. Preiļu rajonā apbalvoti:

LIVĀNU EKSPERIMENTĀLĀ MĀJU BUVES KOMBINĀTĀ SPECIALIZĒTĀJĀ PĀRVIETOJAMĀJĀ MEHANIZĒTĀJĀ KOLONNĀ — strādnieki Pjotrs Ablamonovs, Pāvils Akšjonovskis, Aivars Blāķis, Stepans Bogdanovs, šoferis Imants Bumbulis, mehāniķis Rainis Buholts, strādnieki Alja Visocka, Jāzeps Grundāns, šoferis Anatolijs Grjaznovs, inženiere Helēna Iesalniece, strādnieks Vladimirs Isajevs, vecākā grāmatvede Monika Kazule, inženiere Tamāra Leurda, grāmatvedis Eduards Liepiņš, strādnieki Jevģenijs Makarovs, Jānis Reimanis, kolonnas priekšnieks Ojārs Ribenis, strādnieks Vitālijs Romanovskis, šoferis Zīgurds Rotgalvis, strādnieks Kifis Solovjovs, inženiere Irina Tjurina, strādnieki Jegors Cerkašins, Alfons Jaunbauers;

LIVĀNU PĀRVIETOJAMĀJĀ MEHANIZĒTĀJĀ KOLONNĀ — strādnieks Andrejs Vilcāns, šoferis Ivans Dmitrijevs, strād-

nieki Ivans Kirilovs, Jurijs Lahtkins, mehāniķis Nikolajs Pavlovs, strādnieki Jāzeps Putnāns, Maksims Solovjovs, Pjotrs Cimbulovs, vecākā inženiere Nina Sestopalova;

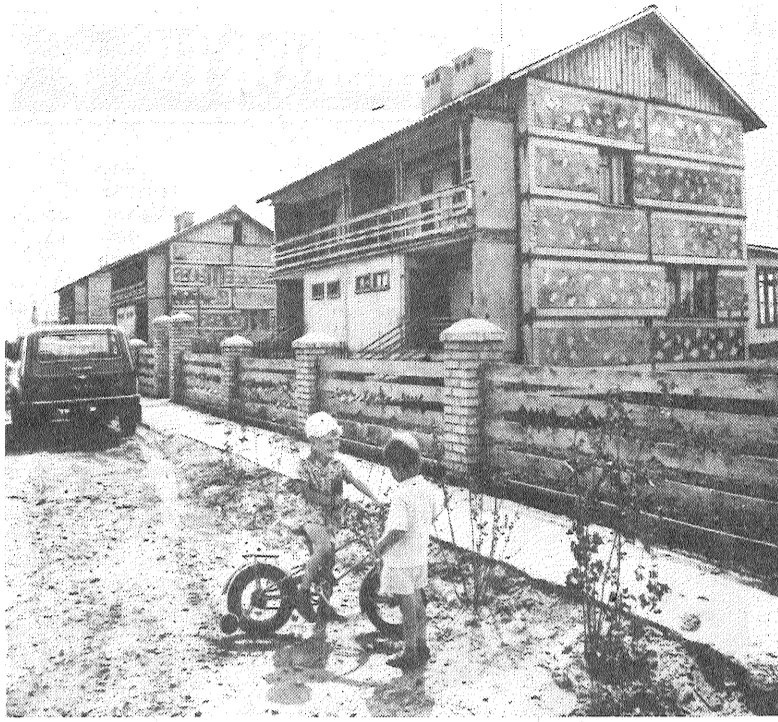
PREIĻU LINU FABRIKĀ — strādniece Anna Akmane, šoferis Porfilijs Vaņkova, strādnieki Praskovja Vasiljeva, Ilja Vetoškins, Agafja Gavare, laborante Leontina Gavare, strādnieki Zinaida Dorofejeva, Jelisejs Jepifonovs, Fjodors Ivanovs, Tarasijš Kitajevs, nodaļas vadītāja Kira Krišuka, strādnieki Raisa Lazareva, Anna Leonova, Helēna Mežajeva, Ivans Mikitins, Aleksandra Mikitina, Helēna Mironova, Manefa Nageviča, Sandulija Sokolova, laborante Feodosija Fjodorova, strādniece Marija Fomina;

STARPKOLHOZO CELTNIECĪBAS ORGANIZĀCIJĀ — vecākā grāmatvede Reģina Balba, ekonomiste Gaļina Boldajeva, vecākais inženieris Kazimirs Valvods, šoferis Pjotrs Vibornajs, galvenais inženieris Anatolijs Greivulis, strādnieki Anatolijs Upenieks, Antoina Farmokova, grāmatvede Bronislava Catlakša, strādnieki Eduards Selegovičs, Veronika Selegoviča.

Piens un maize

J. MATICINA fotoattēls
TASS fotohronika

RIAZANAS APGABALS. Te kolhozā «Avangards» ieviests pilnīgs saimnieciskais aprēķins. Pirms tam saimniecībā veica lielu organizatorisku darbu — pārgāja uz tā saukto ceļu sistēmu. Lai uzskaitītu izdevumus, lieto čekus. Katras ražošanas apakšvienības vadītājam tagad ir iespēja strādāt radoši, tādējādi letaupot līdzekļus. Un rezultāti ir acīmredzami: šī gada pirmajos sešos mēnešos, piemēram, ražotā piena pašizmaksā, salīdzinot ar pagājušo gadu, samazinājusies par 20 procentiem.

Katrs kolhoznieks tagad mēcās skaitīt kopējo naudu. Par materiālo un enerģētisko resursu ekonomiju, kad izdara galīgo aprēķinu, piešķir prēmijas — 25 līdz 40 procentu no letaupījuma.

ATTELĀ: kolhoza «Avangards» centrālajā cietnīā ļaudis mil modernās divstāvu mājās.

TASS fotohronika

Ekonomiskais apskats

Ko dod strādāšana vairākās maiņās?

Ierosinām sākt lietišķu spēli. Labākas uzskatāmības dēļ vienkāršosim tās noteikumus. Jāuzceļ rūpnīca, kurā, lai garantētu pietiekama daudzuma izstrādājumu izlaidi, jāstrādā 1000 strādniekiem. Tās pašas uzskatāmības dēļ pieņemsim, ka viens strādnieks var apkalpot tikai vienu darbgaldu. Jānosaka: cik darbgaldu nepieciešami rūpnīcā?

Atbildes var būt vairākas. Viena no tām: tikpat, cik rūpnīcā strādnieku — 1000. Novērtēsim šo priekšlikumu. 1000 darbgaldu izvietojam vajadzīgs krietni liels zemes gabals. Tajā jāizvieto daudzus kilometrus garu elektrotīklu, ūdensvadu, kanalizācijas, gaisa pūvades un citi inženiertīkli, jābūvē ēkas. Rēķinoties ar vienlaicīgu visa darbgaldu parka apkalpošanu, vajadzēs samontēt pamatīgas ūdenssūkņu un kompresoru stacijas, katlumaļu, izveidot sazarotu transporta un konveijeru līniju, rezervēt ievērojamas enerģētiskās iaudas un tā tālāk un tā joprojām.

Bet uzdosim sev vēl vienu jautājumu. Ko mēs iegūsim, ja uzceļsim rūpnīcu, kurā darbs tiks veikts divās maiņās? Jebkurš atbildēs — vajadzēs divreiz mazāk darbgaldu, ražošanas telpu, inženierkomunikāciju, enerģētisko jaudu... Lal arī ne divas, bet pusotras reizes mazāk, vienai mā mēs letaupījām ne vienu vien miljonu rubļu. Sos līdzekļus var lietderīgi izmantot citiem mērķiem, to skaitā dzīvokļu, skolu, slimnīcu un klubu celšanai.

Citiem vārdiem sakot, saprātīgāk izmantojot vienus un tos pašus spēkus, līdzekļus un materiālus, mēs kļūsim bagātāki. Tāda ir problēmas būtība, tādu valstisku nozīmīgu iegūst rūpniecības pāreja uz divu un trīs maiņu darba režīmu, uz ko mūs orientē PSKP CK 1986. gada jūnija Plēnuma lēmumi. Precīzēsim, ka tas attiecas ne vien uz jauncelamajām rūpnīcām, bet arī uz strādājošajiem uzņēmumiem.

Pēdējos gados, pašiem nemanot, mēs šur tur esam kļuvuši pārāk izšķērdīgi un tādējādi ciešam prāvus zaudējumus. Pēc CSP datiem, republikas rūpniecībā iekārtas izmanto aptuveni 1,5 maiņas. Tas ir vidēji. Izslēdzot no šī rādītāja mehānismus, kas pēc to ekspluatācijas noteikumiem tiek noslogoti visas trīs maiņas, mēs iegūstam vairāk nekā pieticīgu skaitli. Pagājušajā gadā, piemēram, mašīnbūves un

metālapstrādes uzņēmumu pamat-ražošanā pirmajā maiņā tika izmantoti 88 procenti iekārtu, otrajā — 51 procenti, trešajā — 2 procenti iekārtu. Ipaši nepieļaujami ir tas, ka vāji tiek noslogota progresīva tehnika. Diskrētās programmvadības metālgriešanas darbģaldi mums dod produkciju tikai 1,4 maiņas, ar rūpnieciskajiem robotiem apģādātas iekārtas — aptuveni 1,2 maiņas. Atkal vidēji. Bet apvienībā «Komutators», Rīgas hidrometeoroloģisko aparātu rūpnīcā, Ventspils ventilatoru rūpnīcā, Jelgavas mašīnbūves rūpnīcā un dažos citos uzņēmumos robotizētās iekārtas darbojas nepilnu maiņu. Tikai vienā maiņā vieglajā rūpniecībā izmanto vairāk nekā 40 procentus mehanizētu plūsmas līniju. Celtniecības ministrijā — 83 procentus šo līniju.

So trūkumu rezultātā pastāvīgi pazeminās produkcijas izlaide uz katru ražošanas pamatfondu vērtības rubli. Vienpadsmitajā piecāde republikas rūpniecības fondapģādātība pieaugusi gandrīz par vienu trešdaļu, bet fondu atdeve samazinājusies par vairāk nekā 10 procentiem. Iznāk tā, ka, cīnoties par ražošanas intensifikāciju, mēs paliekam «uztīcīgi» ekstensīvajam metodēm, strādājam dažbrīd ar zaudējumiem sev.

Nesen notikušajā Latvijas Komunistiskās partijas CK plēnumā un republikas Augstākās Padoomes sesijā tika nolemts ar 1987. gada 1. janvāri rūpniecībā pāriet uz darbu divās un trīs maiņās. Šāda pāreja notiks, pārdaļot darbapģeku starp maiņām un nepalietinot ražošanas personāla kopskaitu. Par darbu vakara un nakts maiņas paredzēta morālā un materiālā stimulēšana.

Iepriekšējie aprēķini rāda, ka, paaugstinot maiņu koeficientu tikai līdz 1,7 — 1,8, republikā var likvidēt vienu ceturtdaļu esošo darba vietu, atteikties no desmitiem tūkstošu vienību novecojušo un mazefektīvo iekārtu.

Patlaban uzdevums ir nekāvējoties pārdomāt un savlaicīgi veikt visus nepieciešamos organizatoriskos un tehniskos pasākumus uzņēmumu pārejai uz pagarinātu darba dienu un attiecīgi pārkārtot pilsētas un piepilsētas transporta, bērnudāru, mācību iestāžu un visas sociālās sfēras darba režīmu.

I. KOVALEŅKO,
LATINFORM komentētājs

